

**РОЗУМІННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН,
ЩО ВИНИКАЮТЬ ПРИ ПЕРЕВЕЗЕННІ НЕБЕЗПЕЧНИХ
ВАНТАЖІВ, У СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ**

Норми цивільного права, як і інші правові норми, регулюють суспільні відносини за участю фізичних і юридичних осіб. При цьому суспільні відносини, будучи врегульованими нормами цивільного права, стають цивільно-правовими.

Відповідно до Закону України «Про перевезення небезпечних вантажів», перевезення небезпечних вантажів — діяльність, пов'язана з переміщенням небезпечних вантажів від місця їх виготовлення чи зберігання до місця призначення з підготовкою вантажу, тари, транспортних засобів та екіпажу, прийманням вантажу, здійсненням вантажних операцій та короткостроковим зберіганням вантажів на всіх етапах переміщення. Таке переміщення може здійснювати юридична (резидент і нерезидент) або фізична особа (громадянин України, іноземець, особа без громадянства) різними типами транспорту (водним, повітряним, автомобільним, залізничним та ін.). Враховуючи зазначене, подальше дослідження буде відбуватися на основі норм цивільного права у їх тісному зв'язку із науковими здобутками транспортного права, як комплексної галузі права та наукових знань, що регулюють суспільні відносини в сфері переміщення людей, вантажів і інформації з одного місця в інше (за допомогою транспорту). Оскільки норми цивільного законодавства містять загальні положення про зміст правовідносин, про основи договірного права, про заходи забезпечення цивільно-правових зобов'язань тощо (іншими словами, ті норми, які лише в загальному врегульовують об'єкт нашого дослідження), багато принципів положень (спеціальних норм) щодо перевезень небезпечних вантажів знаходять своє закріплення в інших галузях та дже-релах права.

Учасники цивільно-правових відносин мають суб'єктивні права та обов'язки. Ознакою правових відносин є те, що здійснення суб'єктивних прав та виконань суб'єктивних зобов'язань можуть забезпечуватися засобами державного примусу.

В контексті нашого дослідження, державний примус займає особливе місце, оскільки специфіка перевезення небезпечних вантажів вимагає встановлення конкретних вимог та заборон щодо здійснення такої діяльності. У випадках недотримання вимог законодавства, винні особи мають бути встановлені та притягнені до відповідальності. Це обумовлено необхідністю контролю за обігом небезпечних

вантажів, попередження надзвичайних пригод та ситуацій з даним предметом, що може призвести як до локального лиха, так і до екологічної катастрофи.

В правовій доктрині, державний примус розглядається в різних значеннях, проте суть цієї категорії залишається незмінною. Це — багатогранна та складна діяльність компетентних державних органів з охорони права від порушень. Вона полягає: а) в спостереганні за правомірністю поведінки учасників суспільних відносин; б) в дослідженні обставин діянь, у яких виявлені ознаки протиправності; в) в розгляді справ про протиправні діяння, застосуванні юридичних санкцій і виконанні актів застосування.

О. М. Шевчук зазначає, якщо вольова поведінка індивіда характеризується ігноруванням правових вимог і відзначається негативним ставленням до них, то для того, щоб «нав'язати» державну волю, необхідно вдатися вже до тих форм, за допомогою яких можна подолати негативне ставлення і добитися покори. Ми виходимо з того, що чинний правоохоронний механізм в залежності від закладених в ньому соціально-юридичних програм, а саме, в залежності від способу охорони правопорядку та забезпечення громадської безпеки, включає наступні форми державного примусу: попередження, припинення, юридичну відповідальність, правовідновлення і процесуальне забезпечення.

На нашу думку, державний примус — це метод впливу, що полягає в застосуванні державними органами та їх посадовими особами встановлених законом заходів, що являють собою систему правових обмежень, обтяжень чи інших дій, які дозволяють змусити зобов'язаних осіб виконувати покладені на них доручення і дотримуватись встановлених законом заборон, а також забезпечити правопорядок, безпеку особистості, суспільства і держави від потенційних та реальних загроз.

Цивільно-правовим відносинам обов'язково властива загальна ознака державного примусу. А от щодо галузевих особливостей цивільно-правових відносин, то вони зумовлені особливостями предмета і методу цивільного права. Так особливості цивільно-правових відносин полягають у тому, що:

а) це майнові (відносини власності і товарно-грошові) і особисті немайнові відносини, врегульовані нормами цивільного права;

б) їхні учасники характеризуються майновою відокремленістю і юридичною рівністю;

в) суб'єктивні права та суб'єктивні обов'язки учасників цивільно-правових відносин виникають, змінюються і припиняються на підставі юридичних фактів.

І якщо з приводу перших двох особливостей більш менш досягнуто єдності поглядів у правовій літературі, то питання юридичних фактів і досі активно обговорюються в наукових колах. Традиційно під

юридичними фактами розуміються закріплені в нормах права обставини, за яких виникають, змінюються або припиняються конкретні правовідносини, суб'єктивні права і юридичні обов'язки.

ПОЛУНІНА О. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного права

ПІДСТАВИ ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ РОЗДРІБНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ

Захист прав громадян одна з найважливіших завдань, що здійснюються в Україні завдяки соціально-економічній й політичній діяльності. Адже, ст. 42 Конституції України зобов'язує державу захищати права громадян як споживачів. Нормативно-правова база у даній сфері перебуває в стадії гармонізації з нормами міжнародних угод, учасницею яких стала Україна. Це означає, що ми знаходимось на шляху адаптації цієї роботи до міжнародного рівня.

Договір купівлі-продажу — основний вид цивільно-правових зобов'язань, що виникають у товарно-грошовому обороті. Весь шлях, який проходить товар від виробника до споживача, здійснюється на основі цивільно-правових договорів. Ці договори укладаються: між виробниками в різних галузях виробництва, між виробниками та торгуючими організаціями, між особами, які здійснюють оптову та роздрібну торгівлю, між продавцями, які здійснюють роздрібну торгівлю і споживачами т. д. Важливо відзначити, що саме договір купівлі-продажу є основним засобом організації та оформлення цих відносин.

Якщо визнати, що виникаючі при цьому господарські, економічні відносини — є змістом, то укладені договори купівлі-продажу — правова форма вираження цих відносин.

Інститут припинення цивільно-правових договорів — це один з найважливіших інститутів в системі регулювання цивільно-правових відносин. В період переходу України до ринкової економіки його практичне значення стрімко зростає.

В даний час ані в нормативно-правових актах, ні в ЦК України не визначено поняття «припинення цивільно-правового договору». Не вироблений і критерій відмінності поняття припинення цивільно-правових договорів від поняття припинення суміжних цивільно-правових явищ, зокрема, цивільно-правових зобов'язань. Це свідчить про те, що в законодавстві недостатньо розроблена правова концепція припинення цивільно-правових договорів, що, у свою чергу, є відображенням